

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

On tärkeää, että esityksessä on nostettu poikkeusolojen lisäksi esille normaaliolojen vakavat häiriötilanteet.

Lisäksi on hyvä, että esityksessä on nostettu esille välttämättömien tavaroiden lisäksi välttämättömien palveluiden tuotannon ja saatavuuden turvaaminen. Välttämättömiä palveluita ovat esimerkiksi lainsäädäntöön perustuvat ruokapalvelut, jotka ovat keskeinen osa elintarvikehuoltoa.

Lakiesityksessä määritellään kriittinen infrastruktuuri, mutta määrittely on hieman erilainen esityksen eri kohdissa. Huoltovarmuuden kannalta on tärkeää määritellä kriittinen infrastruktuuri yhdenmukaisesti laissa.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

-

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

-

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Esityksessä on mainittu Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväksi säännöllisen tilannekuvan ylläpitäminen huoltovarmuuden kannalta kriittisistä sektoreista ja toimialoista.

Tällä hetkellä huoltovarmuuspoolit tuottavat säännöllisesti toimialan tilannetietoa Huoltovarmuuskeskukselle, joka muodostaa sen pohjalta huoltovarmuuden yleistilannekuvaraportin. Tilannekuvan muodostamisessa on keskeistä poolin ja yritysten välinen luottamuksellinen yhteistyö.

Esityksen perusteluissa (s. 48) on mainittu, että voimassa olevassa huoltovarmuuslaissa oleva sektorien ja poolien oikeus saada tietoja elinkeinonharjoittajilta ja elinkeinoelämän järjestöiltä poistuu ja että tiedot kerätään sektorien, poolien ja toimikuntien avulla hyödyntäen Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvatyökalua.

Tilannekuvan muodostamisen pohjautuu perusteluissa mainitun tilannekuvatyökalun lisäksi tiiviiseen yhteistyöhön poolin, yritysten, poolin kotiorganisaation ja muiden sidosryhmien kanssa. Tietojen käsittely (esim. yhteistyötapaamiset, puhelut) on tilannekuva-työkalun lisäksi keskeinen keino tilannekuvan ja -ymmärryksen muodostamisessa.

Esityksessä on nostettu esille Huoltovarmuuden tehtävänä huoltovarmuuden kannalta välttämättömän kriittisen infrastruktuurin toimivuuden turvaamisen edistäminen.

Perusteluissa (s. 65) on maininta, että huoltovarmuuden kannalta välttämättömänä kriittisenä infrastruktuurina voidaan pitää mm. energiahuoltoon, vesi- ja jätehuoltoon, elin-tarvikehuoltoon, tietoliikenteeseen ja logistiikkaan liittyviä palveluita, infrastruktuuria sekä tuotanto- ja toimitusketjuja. Lisäksi todetaan, ettei kriittisellä infrastruktuurilla tarkoiteta pelkästään yhteiskunnan fyysisiä rakennuksia tai rakennelmia, vaan kokonaisuutta, johon voi kuulua palveluita, fyysistä infrastruktuuria sekä tuotanto- ja toimitusketjuja.

Huoltovarmuuden kannalta välttämättömän kriittisen infrastruktuurin käsite on hyvä avata, jolloin toimialan toimijat voivat arvioida, ketä se erityisesti koskettaa.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

-

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Esityksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä korvaisi voimassa olevan laissa säädetyn Huoltovarmuuskeskuksen hallituksen, jossa on säännöksen mukaan edustus elinkeinoelämästä.

Esityksessä elinkeinoelämän edustuksesta säädettäisiin Huoltovarmuusneuvostoa koske-vassa 10 §:ssä.

Suomessa julkisten toimijoiden ja elinkeinoelämän yhteistyöhön perustuva huoltovarmuustyö on ainutlaatuinen järjestelmä, jota arvostetaan maailmanlaajuisesti. Elinkeinoelämän edustuksen huomioiminen huoltovarmuustyössä on keskeisen tärkeää ja elinkeinoelämän edustus tulisi huomioida tarkoituksenmukaisella tasolla myös jatkossa.

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

-

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

On hyvä, että sektorit, poolit ja toimikunnat on esityksessä nostettu esille omana kohta-naan ja että esitys sisältää maininnan sektorien, poolin ja toimikuntien tehtävästä.

Perusteluissa (s. 47) on mainittu, että esityksellä olisi vapaaehtoisuuteen perustuvaan sektori-, pooli- ja toimikuntatoimintaan ja yrityksiin ja järjestöihin vähäiset, mutta lähtökohtaisesti positiiviset vaikutukset. Ruokapalvelupooli toteaa, että positiivisten vaikutuksia ei ole täsmennetty tai arvioitu.

Poolityön kehittämisen osalta Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muutostarpeet - julkaisussa on nostettu esille HVK:n verkostoyhteistyön kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on selkeyttää huoltovarmuusorganisaation sektori-, pooli- ja toimikuntamallin ohjausta, toimintatapoja ja johtamiskäytäntöjä. Selvityshenkilön raportin mukaan poolien ja sektorien juridista asemaa on myös selkeytettävä.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (2025) mukaan Huoltovarmuusorganisaation sektorit, poolit ja toimikunnat muodostavat yhteistyörakenteen, jossa katetaan laajasti huoltovarmuuden kannalta olennaiset arvo- ja toimitusketjut sekä niissä vaikuttavat keskeiset toimijat.

Huoltovarmuusorganisaatio on vakiintunut ja tuttu käsite huoltovarmuustyössä. Ruokapalvelupooli pitää tärkeänä, että maininta huoltovarmuusorganisaatiosta huomioitaisiin esityksessä myös jatkossa.

Voimassa olevassa laissa on mainittu, että Huoltovarmuuskeskuksen yhteydessä toimii pysyvinä yhteistoimintaeliminä komitean tapaan toimivia sektoreita ja pooleja. Pysyvä yhteistyöelin korostaa yhteistyön säännöllisyyttä ja jatkuvuutta. Ruokapalvelupooli pitää siksi tärkeänä, että poolit, sektorit ja toimikunnat mainittaisiin laissa jatkossakin pysyvinä yhteistoimintaeliminä.

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

-

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskykyvarausten hankinta

-

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Esityksen mukaan huoltovarmuusrahastosta ei rahoitettaisi sektoreitten ja poolien toimintamenoja. Sektoreiden ja poolien toimintamenot on tarkoitettu huoltovarmuusyhteistyön rahoittamiseen. Koska kyseessä eivät ole huoltovarmuuteen liittyvät toimintamenot, poolien ja sektorien toimintaa voitaisiin edelleen rahoittaa huoltovarmuusrahastosta. Tämä turvaisi rahoituksen jatkuvuuden paremmin kuin valtion budjettiin perustuva rahoitus.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädetyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

-

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

Lakiesityksessä ei ole mainintaa tietojen luovuttamisvelvollisuudesta sektoreille ja pooleille. Koska toimintaa kehitetään viranomaisvetoiseksi, on tärkeää, että pooleilla säilyy itsenäinen asema. Siksi niillä pitää olla riittävä tietojen saamisoikeus Huoltovarmuuskeskukselle luovutetuista tiedoista.

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

-

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

-

Kähäri Klaus
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry